

Novosti.rs Kultura

KNJIŽEVNA KRITIKA: O hranljivoj agoniji stvaranja; Tanja Kragujević, Extravaganza

Sladana Ilić
20. 10. 2020. u 20:34

Okvir zbirke Tanje Kragujević "Ekstravaganca" je grad. Sve se u njemu ili u vezi s njim, dešava, njemu se sve vraća.

No, složenost pesništva - formalna, stilska i tematska - ove pesnikinje - čine taj okvir fluidnim, veoma propustljivim. U njemu i iz njega lirski subjekt sa mnogo empatije razmišlja o pojavnostima, očiglednostima svakodnevice savremenog sveta - o mnogolikim ratovima, o izbeglicama i prosjacima, o svemu što nam život očas može prirediti i priređuje, o rastancima, o nalik ljubavima. No, sve što pripada domenu svakodnevice u gradu - u dnevnim i noćnim časovima - od žamora naulici, vreve na železničkoj stanici, do noćne buke vozila gradske čistoće, povodi su za veoma složena, važna i emotivno potentna - razmišljanja i za senzacije stvaraoca uslovljene ličnim i

jedinstvenim pogledom na svet, na sudbine, na jezik, reči i pesništvo, na smrt, na susret sa drugim dušama - koje su već tamo - sa one strane.

Svako od tih razmišljanja u vezi s navedenim fenomenima u ovoj zbirci pesama jeste događaj i otkriće - pre svega zbog lepote, zbog asocijativnosti i tananosti i velikog pesničkog umeća kojim je ona sazdana.

Visokoosetljivi lirski subjekt posmatra uvek iz tišine. Jedan od njih s prozora bolničke sobe gledajući u prizor na ulici. Dakle, s tog mesta on vidi, ali ne čuje, i, kao stvaralac, jer to jeste nesumnjivo svaki lirski subjekt u ovoj zbirci, oseća žamor jezika - njegovu moć i značaj - u okvirima pojavnice svakodnevice, baš one u koju je s prozora zagledan, ali i u sebi. Na pesnički način ispituje poreklo tog žamora i ono što on unutar bića proizvodi, a što je zapravo ono bez čega se ne može - so, to jest pesma ("So").

U pesmi "Imaginarijum suza" lirski subjekt zapravo obrazlaže svoj stvaralački proces. I dok nam govori o tome da prihvata tek zvuk nasleđen kojem daje boju reči, usled brojnih prizora grada u kom je oduvek bivao i biva, da čini ono što je za njega duhovno najumesnije i najunosnije, on, u stvari, svedoči o nesvesnom stvaranju maternje melodije.

Priča o stvaranju, njegova magičnost, sreća stvaranja i stvaranje kao izvor sreće, memorija i postojanost stvorenog, njegova smislenost, posvedočeni su u pesmi "Kad duneš" jer - Kad duneš u reči. / Latice se rastvaraju. Listaju. (...)//Ne otpadaju. Ostaju./Na peteljci bivstva./Kao u cvasti ruže.//Ne kažem da su to/ostrva sreće./Ali zrače.//Otresu kapi oluje./Upamte ih. I nose...

U pesmama koje čine ovu zbirku uočavamo organsku spregu i ljubav između bića pesnika i stvaranja koji su u obrnutoj proporciji s manifestnošću i senzacionalizmom svakodnevice. Stvaranje je, koliko god za pesnika bilo agonija ljubavi, pribežište:

Hitam kroz umnožene nizove/staklenih vitrina. Pasaža./Ničega. Sem citata/u meni. Da oslonim se./Na one povišene pulsacije/vlastite uporne volje i krvi./Nad rukopisom ostavljenim/na stolu. Kom vratiću se./Po hranljivu agoniju ljubavi/stvaranja. Što strpljivo čeka./Da bude uzvraćena.

O tome kako stvaranje oplemenjuje jer omogućava stvaraocu da iz gnoseološki povlašćene perspektive, čak prozorljivo, sagledava ljude, stvari, događaje, tokove i njihova skrivena značenja i veze, saznamo, baš iz trenutaka kada on ne piše, jer onda njegovo biće, i duboko unutrašnje osećanje, ali i manifestnost, govore zapravo o njegovoj teskobi. Kada ne piše, stvaralac je manje dobar, manje pravedan, manje

siguran, jer on suvereno vlada drugačijim svetom - čija se tačnost ogleda u arhitekturi stiha, u razlomcima uzvišenog i strašnog, svetom u kom spoznaje svoju meru spram neosvojivosti neba ("Kada ne pišem") u koje ja vazda zagledan, jer zna da je potreban - u procesu stvaranja u kojem prisvaja i biva prisvajan od svega što imenuje. To imenovanje u igri iskazivanja njegova je moć - koja ima viši smisao jer je u stvari hraniteljska i jer je izraz nade ("Važno").

Svedoci ispunjenja pesnikinjine nade ne možemo biti u potpunosti, jer je za ovu, kao i za druge njene knjige, rano da se nađu na policama antikvarnica među zaboravljenim, a sjajnim knjigama, ali sasvim pouzdano tvrdimo da nema antologičara koji nad mnogim njenim pesmama i danas, i bilo kada, neće osetiti bilo i reći - to je to!